

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 35213015078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

11.12.2018

№ 24242/92-13/5*

На № 183/2.2-121 від 08.11.2018

**Народному депутату України
Павленку Ю. О.**

Про проект Закону України „Про внесення
змін до деяких законодавчих актів щодо
реформування системи інституційного
догляду та виховання дітей”

Шановний Юрію Олексійовичу!

Міністерство соціальної політики на виконання доручення Прем'єр-міністра України Гройсмана В. Б. від 20.11.2018 № 45520/1/1-18 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 09.11.2018, стосовно проекту Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей” (далі – законопроект), винесеного на публічне громадське обговорення, та повідомляє.

Станом на сьогодні законопроект погоджено Мінекономрозвитку, Мінмолодьспортом, 19 обласними та Київською міською державними адміністраціями, підтримано Українською асоціацією районних та обласних рад, схвалено на засіданні Громадської ради при Мінсоцполітики, висловлено зауваження до нього – 2 облдержадміністраціями, Мінфіном і МОН.

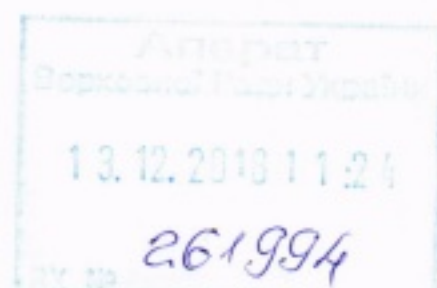
Відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996, консультації з громадськістю проводяться з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості діяльності органів виконавчої влади. Орган виконавчої влади, який організовує і проводить публічне громадське обговорення проекту нормативно-правового акта, за його результатами формує експертні пропозиції щодо альтернативного розв'язання питання та забезпечує врахування результатів обговорення під час прийняття остаточного рішення.

Публічне громадське обговорення та погодження законопроекту ще не завершено, робота над його доопрацюванням триває.

Водночас стосовно надання посилань, пояснень, обґрунтувань і матеріалів щодо підготовки законопроекту звертаємо увагу на нижчезазначене:

1. Під час підготовки законопроекту та пояснювальної записки до нього було використано такі джерела:

а) інформаційні:

Аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження системи захисту дітей в Україні „Ілюзія захисту” / БО „Надія і житло для дітей” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.openingdoors.org.ua/map;

Демографічні тенденції в Україні у 2000–2016 рр.: аналітична записка / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи Національної академії наук України. – К., 2017. – 16 с.;

Державна доповідь про становище дітей в Україні „Реалізація конвенції ООН про права дитини в Україні: досягнення, проблеми, перспективи” (за період 2009–2016 рр.) / Мінсоцполітики, ГО „Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка” [Авт. кол.: Аксьонова С. Ю., Балакірева О. М., Бондар Т. В. та ін.]. – К., 2016. – 160 с.;

Життєвий шлях випускників інтернатних закладів, дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей: результати соціологічного дослідження Українського інституту соціальних досліджень ім. Олександра Яременка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sirotsky.net/>;

Інформаційно-аналітичні матеріали до слухань у Комітеті з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму на тему: „Діяльність служб у справах дітей, підрозділів Національної поліції України, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, навчальних закладів і закладів охорони здоров'я щодо запобігання випадків смертності дітей від зовнішніх причин, катування дітей, сексуального насильства щодо дітей” 10 жовтня 2017 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://komsport.rada.gov.ua/documents/sluhannja/73808.html>;

Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>;

Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання та захист: матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 12 жовтня 2016 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму. – К.: Парлам. вид-во, серія „Парламентські слухання”, 2017. – 240 с.;

б) чинні нормативно-правові акти:

Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року, затверджена Указом Президента України від 22.10.2012 № 609;

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333;

Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 02.08.2015 № 501;

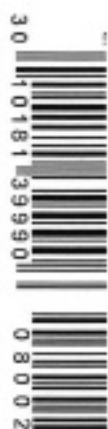
Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 526-р (далі – Стратегія);

в) результати засідань Міжвідомчої комісії з питань охорони дитинства, які стосуються деінституціалізації виховання дітей:

від 06.04.2017 (реформування системи інституційного догляду та виховання дітей умовах децентралізації);

від 12.10.2017 (першочергові дії центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації I етапу Стратегії);

г) накази Мінсоцполітики за результатами засідань колегії Мінсоцполітики (рішення додаються);

від 06.11.2017 № 1759 „Про затвердження рішення колегії Міністерства соціальної політики України від 27 жовтня 2017 року „Про реформування інтернатних закладів і створення органами місцевого самоврядування умов для повноцінного виховання дитини в сім'ї або в умовах, наближених до сімейних, у межах територіальної громади її постійного проживання”;

від 25.05.2018 № 780 „Про затвердження рішення колегії Міністерства соціальної політики України від 17 травня 2018 року „Пріоритетні напрями реформування соціальної сфери: підсумки та перспективи”;

г) матеріали про результати заходів, проведених разом із Уповноваженим Президента України з прав дитини:

всеукраїнська установча семінар-нарада „Впровадження першого етапу Стратегії” (28.11.2017–30.11.2017);

всеукраїнська семінар-нарада „Стратегічне планування реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на регіональному рівні” (10.05.2018–11.05.2018);

д) дані державної статистики відповідно до наказу Мінсоцполітики від 15.06.2017 № 994 „Про затвердження форми звітності № 1-ОПС (річна) „Звіт про кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування” та Інструкції щодо її заповнення”.

Висновки за проектом „Модернізація системи соціальної підтримки населення” при підготовці законопроекту не використовувались, оскільки його реалізація ще триває.

2. Стосовно роз'яснень щодо невідповідності відомостей, зазначених у пояснювальній записці до законопроекту, відповідям Мінсоцполітики на Ваші депутатські запити зазначаємо, що надання таких роз'яснень буде можливим після уточнення, про які саме відомості йдеться та яким саме відповідям (із 29 наданих Вам у період із грудня 2014 року по сьогодні) вони не відповідають.

3. Дублювання запропонованої проектом Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення соціального захисту дітей” (реєстр. № 7217) норми щодо створення дитячих будинків сімейного типу двома особами, які перебувають у шлюбі, обумовлено нижчевикладеним.

10,5 % дитячих будинків сімейного типу створено самотніми особами (93 – розлучені; 36 – вдови, вдівці; 29 – перебувають у незареєстрованому шлюбі).

Батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу, приймаючи у свої сім'ї дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечують реалізацію одного з найголовніших прав цих дітей – права на сімейне виховання. Сім'я, у якій є і мати, і батько, надає можливість дітям-вихованцям засвоювати позитивну модель родини, у тому числі модель поведінки подружжя, яку вони матимуть змогу перенести у свою власну сім'ю, наслідуючи приклад батьків-вихователів.

Водночас із урахуванням того, що в дитячому будинку сімейного типу може виховуватись не менше як п'ять дітей, створення такої сімейної форми однією особою передбачає збільшення фізичного та психологічного навантаження на неї.

Крім того, непоодинокими є випадки настання непередбачуваних обставин (зокрема, хвороба одного з батьків-вихователів чи дітей з подальшою госпіталізацією), у зв'язку з якими вихованців дитячого будинку сімейного типу доводиться влаштовувати у центри соціально-психологічної реабілітації дітей або в інші заклади, що призводить до їх психологічного травмування.

Також варто зазначити, що відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України від 10.02.2010 № 1861-VI, законопроект вважається відхиленням, якщо запропоновані рішення на його підтримку не отримали необхідної кількості голосів народних депутатів України. Тобто у профільного Комітету Верховної Ради України немає повноважень для відхилення законопроектів.

Висновок Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму до проекту Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення соціального захисту дітей” (реєстр. № 7217) містить інформацію про те, що члени Комітету вважають помилковою пропозицію заборонити створювати дитячі будинки сімейного типу самотніми особам, без обґрунтувань такої позиції та без оцінкових суджень щодо дискримінаційного характеру запропонованої норми.

4. Сутність послуги догляду та виховання передбачено абзацом шостим підпункту 2 пункту 4 частини першої законопроекту.

5. Відомостей про прийнятий у першому читанні проект Закону України „Про соціальну роботу” у Мінсоцполітики немає.

6. Словосполучення „діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування” запропоновано замінити на словосполучення „діти-сироти та / або діти, позбавлені батьківського піклування” виключно в контексті влаштування дітей цієї категорії у сімейні форми виховання. Наприклад, в одну прийомну сім'ю можуть бути влаштовані тільки діти, які мають статус позбавлених батьківського піклування, або ж і діти-сироти, і діти, позбавлені батьківського піклування.

Також зазначаємо, що ряд чинних нормативно-правових актів, окрім словосполучення „діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування”, містять, зокрема, словосполучення „діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування”.

7. Законопроект не містить норм, спрямованих на позбавлення прийомних батьків і батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу повноважень законних представників дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, влаштованих у їхні сім'ї.

8. Щодо передбаченої статтею 12 Закону України „Про охорону дитинства” норми стосовно обов'язку держави надавати батькам або особам, які їх заміняють, допомогу у виконанні ними своїх обов'язків щодо виховання дітей зазначаємо, що положення законопроекту з нею не пов'язані.

9. Ваші зауваження до запропонованих законопроектом змін до статті 24 Закону України „Про охорону дитинства” (щодо їх невідповідності статті 52 Конституції України та іншим законодавчим актам) потребують уточнення для їх урахування або аргументації винесених для розгляду змін.

10. Ваше зауваження щодо необхідності вилучення категорії „сім'я патронатного вихователя” із визначення сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, буде враховано при доопрацюванні законопроекту після завершення його публічного громадського обговорення та погодження.

11. Метою запровадження передбаченої законопроектом норми стосовно приєднання до діючих міських, районних, районних у містах, сільських, селищних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді як структурних підрозділів різних закладів, які надають соціальні послуги дітям та сім'ям з дітьми (центри соціально-психологічної реабілітації дітей, центри підтримки дітей та сімей, центри

матері та дитини, соціальні гуртожитки, центри для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді), з їх перейменуванням на центри соціальних служб є забезпечення інтеграції соціальних послуг та якісного їх адміністрування.

Згідно зі статтею 101 Бюджетного кодексу України місцеві ради можуть передбачати у відповідних місцевих бюджетах міжбюджетні трансферти, зокрема, на субвенції для утримання об'єктів спільного користування.

Наприклад, уже тривалий час сільські, селищні ради об'єднаних територіальних громад, у яких немає штатних фахівців соціальної роботи, замовляють і оплачують відповідні послуги у районних центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Тобто у разі, якщо діючий в області центр соціально-психологічної реабілітації дітей буде взято на баланс певної місцевої ради шляхом приєднання його до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді цієї місцевої ради, інші місцеві ради, у яких немає відповідного комунального закладу, зможуть замовляти в цьому центрі послуги для дітей своєї громади.

Також звертаємо увагу на те, що відповідно до Стратегії центри соціально-психологічної реабілітації дітей вважаються закладами інституційного догляду та виховання, оскільки на сьогодні їхня планова ємність в Україні становить від 30 до 50 місць, що суперечить європейським стандартам умов, максимально наближених до сімейних. Передбачається, що навіть за умови продовження функціонування такого типу закладів кожен центр соціально-психологічної реабілітації дітей потрібно реформувати на заклад альтернативного догляду та виховання з плановою ємністю до 10 дітей.

Цим унеможлиблюватиметься обслуговування закладом обласного рівня багатьох громад одночасно і разом з тим стимулюватиметься розвиток відповідних соціальних послуг у територіальних громадах за місцем проживання дітей та їхніх сімей, що сприятиме удосконаленню процесу їх соціально-психологічної реабілітації.

Крім цього, Законом України від 26.01.2016 № 936-VIII „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми” запроваджено послугу патронату для дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, як альтернативу центрам соціально-психологічної реабілітації дітей. Зокрема, прикінцевими положеннями цього Закону визначено завдання для місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо запровадження протягом 2016–2018 років патронату над дитиною в межах експерименту і скорочення у зв'язку з цим мережі центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.

12. Надання обґрунтувань запропонованих законопроектів змін до Закону України „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” в частині нормопроєктальної техніки буде можливим за наявності конкретизації, в чому саме вбачаються грубі порушення.

У разі надходження від Вас пропозицій їх буде розглянуто при доопрацюванні законопроекту.

З повагою
Міністр

А. Рева

